

Kitüntetett szegedi alkotók

ILIA MIHÁLY
JÓZSEF ATTILA-DÍJAS

A közhely igazságára a tizenötödik eldobott kutyanyelv után jöttem rá: nincs nehezebb, mint arról írni, aki igazán közel áll hozzánk. Még nehezebb pár sort írni arról, akiről kötetre menendő mondanivalónk lenne.

Eldobált kézírataim egyikén megkíséreltem megmagyarázni, miképp lehet valakinek olyan élelszóra és nyomtatott betűre egyformán jól fényképező agya, mint neki. Nem hagytam meg a magyarázatot, mert lehet, egészen téves a magyarázat; de nem hagyhattam meg azért sem, mert az ilyesmi önmagában nem érdem, s nem is jellemzi eléggé Ilia Mihályt, az irodalomtörténészt, a tanárt, a szerkesztőt s az embert. Valóban legendás tudás birtokosa. Magam — kétévi közös munka (s talán azt is kimondhatom: barátság) mellett — igazán hites tanú lehetek. Szem- és fültanúja voltam például nemrég Bukarestben, amint az ottani írószövetség egyik titkárát anyanyelvén (románul) igazította ki a saját bibliográfiáját illetően. Csendesesen, udvariasan közölte vendéglátónkkal, hogy regénye, amelyről beszélünk, nem 1969-ben, hanem 68-ban íródott, s nem 70-ben, hanem még 69-ben megjelent románul, 70 tavaszán már magyarul is. Biztosan tudja, mert ő a fordításból ismeri, minthogy vendéglátónk nyelvét, sajnos, „nem bírja kellően”.

Az író-titkár elámult kissé, majd magyarra fordítva a szót, megjegyezte: — Ilia úr, a maga fejében ott van egész Közép-Európa...

Ott van. Én tudom, hogy ott van. Mindez azonban akárkinek a fejében ott lehetne, s nem jelentene föltétlen értéket. A roppant gazdag ismeretekkel fölraktározott agyhoz azonban Ilia Mihály nagyon emberi szívet is visel. Olyant, amely programozni tudja az információkkal teli agyat, mely ismer-

reteket mire lehet s mire kell használnia. Ismerem ezt a szívet, intimitásokat mesélhetnék róla. Könnyeket láttam például a „szép tudálékos szemüveg” mögött Farkaslakán, amikor Áronka sírját sétáltuk körül. De kemény arcot láttam, s oly tiszta logikájú mondatokat hallottam, mint a Fehér-Nyikó, amint néhány perccel később — továbbhaladva Marosvásárhely felé — Tamásinak az egész magyar irodalom számára való jelentőségéről váltottunk szót.

Mindezek elmondása jogában áll a közeli munkatársnak, barátnak. De szólni kellene arról is, miért kapta Ilia Mihály a kitüntető címet, s bizonygatni kellene — mint ilyenkor szokás —, mennyire megérdemelte. Ezt is megtehetném. Több érvem lenne hozzá, mint a díjat odaítélő bizottságnak. De a lényeg, azt hiszem, a főntiekben már elmondtam. A díjat egyébként minden bizonnyal azért kapta, mert többet vállalt, mint amennyire választott hivatása kötelezné. Oktatói munkája, a klasszikus magyar irodalomban való búvárkodása éppen elegendő feladatot osztana reá. Ő azonban elszegődött a jelenkori magyar irodalom mecénásának is, varázslóként sokszorozva meg önmagát, hogy ide is, oda is egész embert állíthasson.

A díjat március 31-én vette át. A következő naptól érvényes főszerkesztői kinevezése. A két eseményt együtt ünnepeltük a szerkesztőségben. Ő szóda-vizet ivott, s bolondkodásaink közben jegyzetelt egy golyóstollbetéttel. Kisvártatva előállt a júliusi szám tervével. Józansága bosszantott bennünket. Hanem elégtételt kaptunk hamarosan, amint a Sajtóházból távozván elé állt Benkő Pista bácsi (most fél műszakos portás itt, valamikor Móra Ferenc küldönce és szedője a Szegedi Naplónál), s akkurátus kéznyújtással ekként köszöntötte Mihályt: — Gratulálok a kitüntetéshez, tanár úr! Nagy dicsőség ez Tápénak!

Az eddig józan tanár úr — legalább én így láttam — most mámorosodott meg csupán. Az ősi falut juttatták eszébe, a szülőföldet, amely küldte, s amelynek számadással tartozik. A munkát mindig a parasztösök kemény igyekezete szerint szabja magának, az ő józanságuk, akaratak a példa.

De benne munkál az ő szerénységük is, azért lesz nehéz a róla szóló sorokat becsempészni a lapba, amelynek immár főszerkesztője.

(Nyomdász barátaim, Priskin kolléga, segítsetek!)

ANNUS JÓZSEF

VASZY VIKTOR KIVÁLÓ MŰVÉSZ

Véletlen lehet, a sors különös játéka, hogy közvetlen pátriánk kultúrhistoriájának történelem hozta fordulón ő állt a kormánykeréknél. Ezért aztán véletlen lehet, de máttól visszapillantva szükségszerűnek látszik, hogy minden úgy történt, személyétől elválaszthatatlanul, vele törvényszerűen összefüggően, logikusan. 1945-től Szeged zenei életének főbb fejezetei együtt íródtak Vaszy Viktor életútjával, művészi karrierjével, pedagógiájával, szervező munkájával. Ennek a három esztendő híján három évtizednek jutalma a Kiváló Művész kitüntetés — az 1960-ban elnyert Erdemes Művész cím és az 1963-ban kapott Munka Erdemrend mellé —, amit felszabadulásunk ünnepe-n a Parlamentben vehetett át.

A hőskorszak ma már történelem. Vaszy Viktor Fricsay Ferenc boldog — és a háború szomorú — örökséget kapta és vette át Szegeden. Ő állt a karmesteri pultnál Beethoven és Kodály születésnapján, 1945. december 6-án, amikor esti koncerttel indult újra a hangversenyélet, majd néhány hónappal később, 1946. március 6-án ő dirigálta a színház Carmen előadását, amikortól a szegedi opera újjászületését datáljuk. A másik forduló-pont 1956. 1957-től dolgozik ismét Szegeden, most már megszakítás nélkül, s művészetének súlya, szervező ener-

giája azóta a város zenei életének újraserzett presztízisében kamatozik. Az 1959-ben ismét megindult szabadtéri játékok vezéralakja, az 1969-ben alakult Szegedi Szimfonikus Zenekarnak — ebbeni minőségében a vidék legnagyobb zenei együttesének — irányítója. Századunk muzikájának, kiváltképp Bartók és Kodály zenéjének egyik legkiválóbb hazai interpretátora, munkájára épül a szegedi hangversenyélet és operajátszás.

Az idén 69 esztendő s mester ma is fáradhatatlan, előadói és szervező tevékenysége közben komponál — meg nem utolsósorban nevel. Énekesek, zenekari muzikusok egész sora indult és indul ma is Vaszy Viktor műhelyéből, nem egy közülük — világhírnévig jutott el. Mágikus hite, fanatizmus az igazi, a nagyszerű muzika emberformáló erejében hihetetlen energiával tölti fel nap mint nap. Ezért nem öregszik, az évek nyomtalanul múlnak el fölötte. Ilyen nagy a zene hatalma.

N. I.

KARDOS PÁL LISZT-DÍJAS

Kóruskoncertjeit minden alkalommal fel kell fedezni. A hallgató nyitott füllel elcsodálkozik és csendesen belesimul a hangok áttetsző kristálykupolájába — miközben évről évre más arcokat lát. A tagok jönnek, mennek, ahogy a tanárképző főiskola szeptemberenként befogadja, nyaranként útra bocsátja növendékeit, s a karvezetőnek marad az a néhány év, amit az iskola falai közt eltöltenek. Az énekesek változnak, a kórus nem, mert az iskola ugyanaz: Kardos Pál iskolája.

A Zeneműkiadónál 1969-ben megjelent Kórusnevelés, kórushangzás című könyvéért nívódíjat kapott kiváló szakember új szint hozott Szeged zenei életébe. Jó tíz esztendeje, hogy a miskolci zeneművészeti szakiskola kórusával a legrangosabb díjat nyerte a debreceni nemzetközi versenyen, oda hagyta egykori sikerei színhelyét, hogy